

Europeiska
kommissionen

en valuta många möjligheter

EN VALUTA FÖR ETT EUROPA

Vägen fram till euron

TILLS@mmans
SEDAN 1957

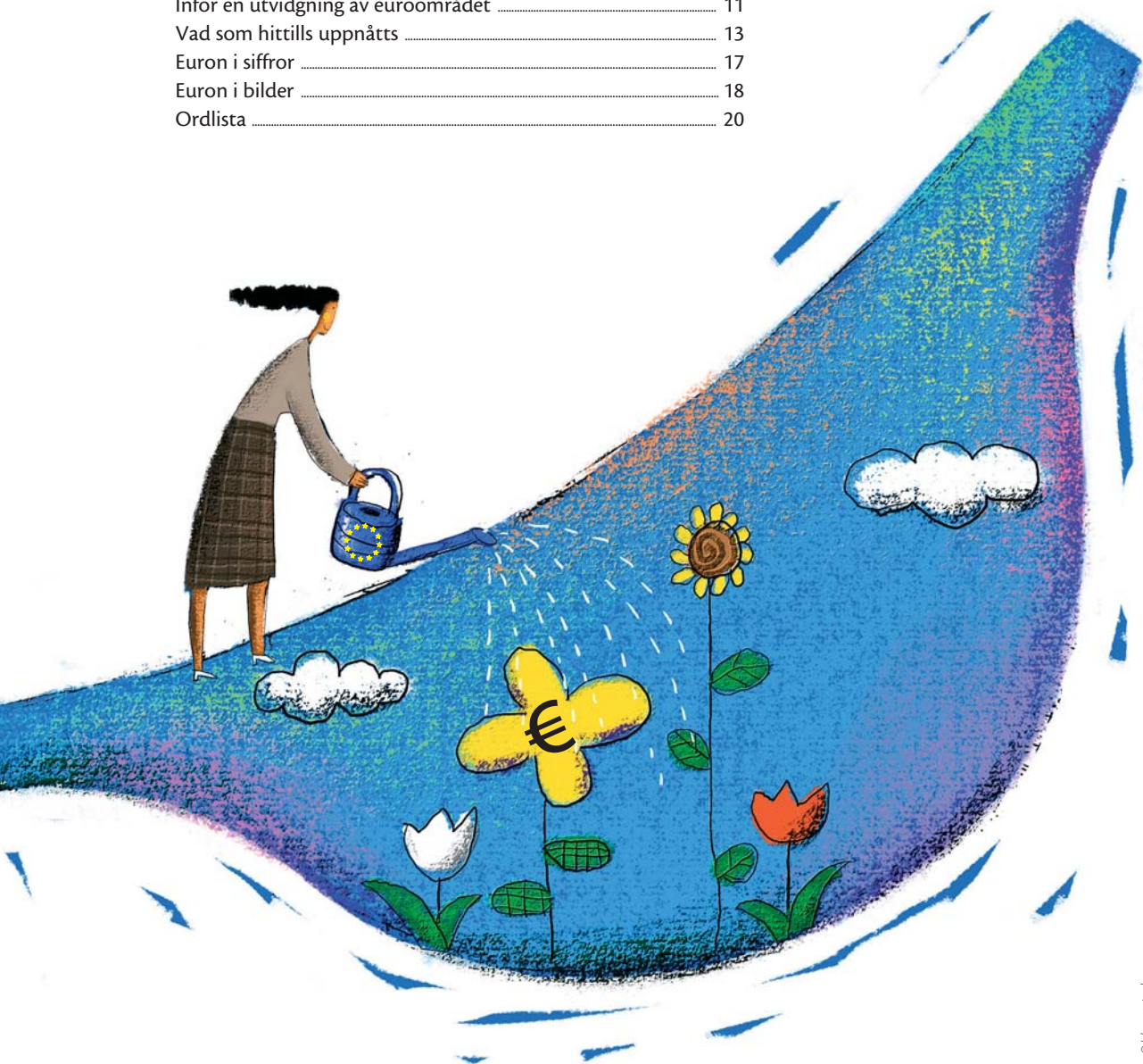

EN VALUTA FÖR ETT EUROPA

Vägen fram till euron

INNEHÅLL:

Vad är Ekonomiska och monetära unionen?	1
Vägen fram till Ekonomiska och monetära unionen: 1957–1999 ..	2
Euron lanseras: 1999–2002	8
Att leda Ekonomiska och monetära unionen	9
Inför en utvidgning av euroområdet	11
Vad som hittills uppnåtts	13
Euron i siffror	17
Euron i bilder	18
Ordlista	20

Vad är Ekonomiska och monetära unionen?

På ett generellt plan är Ekonomiska och monetära unionen (EMU) en del av den ekonomiska integrationsprocessen. Oberoende stater kan i olika grad integrera sina ekonomier för att uppnå storleksfördelar som högre intern effektivitet och större tålighet mot externa händelser. Graden av ekonomisk integration kan delas upp i sex steg.

GRADER AV EKONOMISK INTEGRATION

1. Ett prioriterat handelsområde (med sänkta tullar mellan vissa länder).
2. Ett frihandelsområde (inga interna tullar på vissa eller alla varor mellan deltagande länder).
3. En tullunion (med samma externa tullar gentemot tredjeland och gemensam handelspolitik).
4. En gemensam marknad (med gemensamma produktbestämmelser och fri rörlighet för varor, kapital, arbete och tjänster).
5. En ekonomisk och monetär union (en inre marknad med gemensam valuta och monetär politik).
6. Fullständig ekonomisk integration (allting ovan plus harmoniserad skattepolitik och annan ekonomisk politik).

© Christophe Marjole/PhotoAlto

EKONOMISK INTEGRATION OCH EMU I EUROPA

Graden av ekonomisk integration i Europeiska unionen varierar. Alla medlemsstater i EU ingår i vad vi kallar EMU och bildar en gemensam marknad, känd som den **inre marknaden**. Alla samordnar sitt ekonomiska beslutsfattande för att stödja syftena med EMU. Att införa euron är en skyldighet som slås fast i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (Fördraget eller **EG-fördraget**). Flera medlemsstater är mer integrerade och har infört en gemensam valuta – euron. Dessa länder bildar euroområdet och har, utöver den gemensamma valutatan, en gemensam **monetär politik** som förs av **Europeiska centralbanken (ECB)**. De medlemsstater som inte ingår i euroområdet behåller sina valutor och för sin egen monetära politik. Graden av ekonomisk integration i EMU utgör därför ett mellanting mellan grad 4 och 5 i listan ovan. För att uppnå fullständig ekonomisk integration skulle det krävas att alla medlemsstater ansluter sig till euroområdet och harmoniserar sin skattepolitik, inklusive beskattning, och annan ekonomisk politik.

Tidigare exempel

Ekonomisk integration mellan oberoende stater är inget nytt. Den latinska myntunionen existerade mellan 1865 och 1927 och omfattade Frankrike, Belgien, Schweiz, Italien och Grekland. Den skandinaviska myntunionen mellan Sverige, Danmark och Norge varade mellan 1873 och 1924. Tyska Zollverein är kanske ett av de mest framgångsrika exemplen. Den började med en tullunion mellan tyska furstendömen 1834 och gav 1875 upphov till en centralbank, Reichsbank, och en gemensam valuta, Reichsmark.

Ord i blå stil finns förklarade i ordlistan i slutet.

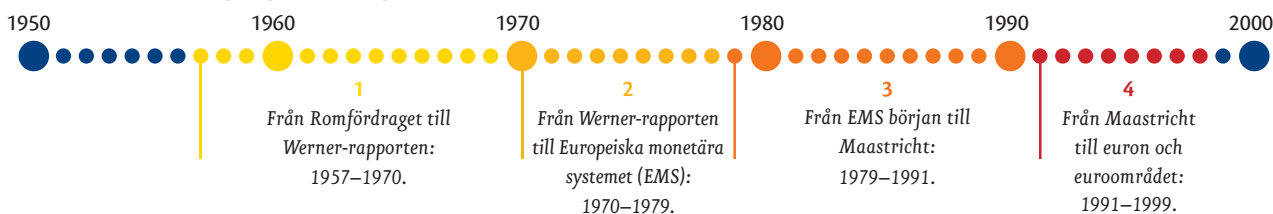
Vägen fram till Ekonomiska och monetära unionen: 1957–1999

EMU hade varit en återkommande strävan i Europeiska unionen sedan slutet av 60-talet eftersom den utlovade valutastabilitet och förutsättningar för högre tillväxt och sysselsättning. Men fram till undertecknandet av **MAASTRICHTFÖRDRAGET** (Fördraget om Europeiska unionen eller EU-fördraget) 1992 låg en rad politiska och ekonomiska hinder i vägen. Vid olika tillfällen spelade både svagt politiskt engagemang, delade meningar om ekonomiska prioriteringar, brist på ekonomisk konver-

gens och utvecklingen på internationella valutamarknader utom unionens kontroll en roll för att bromsa framsteg mot EMU.

Ändå förekom under andra halvan av 1900-talet ett ständigt sökande från medlemsstaterna efter närmare ekonomiskt samarbete som ett sätt att stärka de politiska banden dem emellan och skydda den gemensamma marknaden.

Övergången till dagens ekonomiska och monetära union kan delas in i fyra skeden:

© Europeiska gemenskaperna

FRÅN ROMFÖRDRAGET TILL WERNER-RAPPORTEN: 1957–1970

Romfördraget säger inte mycket om pengar

Under efterkrigstiden baserades ordningen i marknadsekonomierna i Europa, Nordamerika och Japan på **Bretton Woods**-systemet, som tillhandahöll den internationella ramen för valutastabilitet med guld och den amerikanska dollarn som förhärskande myntfot. **Romfördragets** författare antog därför att stabila valutor skulle förbli norm och att byggandet av Europa tryggt kunde baseras på att uppnå en tullunion och en gemensam marknad som medgav fri rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital.

Valutaoro i slutet av 60-talet

Bretton Woods-systemet hade redan börjat visa tecken på spänningar i slutet av 50-talet och omkring 1968–1969 hotade en ny tid av valutainstabilitet när oro på marknaden tvingade fram en revalvering av den tyska marken och en devalvering av den franska francen. Detta äventyrade den gemensamma jordbrukspolitikens gemensamma prissystem – som på den tiden var Europeiska gemenskapens viktigaste framgång.

ovan: Undertecknandet av Romfördraget (25 mars 1957).

nedan: Pierre Werner.

Gemenskapen söker ekonomiskt välstånd och politisk utveckling i EMU

Med denna oroande bakgrund och med tullunionen i stort sett uppnådd var gemenskapen angelägen att ställa upp nya mål för sig själv för den politiska utvecklingen under det följande decenniet. 1969 gav Barre-rapporten, i vilken föreslogs ökad ekonomisk samordning, ny drivkraft och EMU blev ett formellt mål vid ett toppmöte i Haag 1969. Europas ledare inrättade en högnivågrupp under Luxemburgs dåvarande premiärminister, Pierre Werner, för att rapportera om hur EMU kunde uppnås till 1980.

Werner-rapporten – EMU i tre etapper

Werner-gruppen lade fram sin slutrapport i oktober 1970 och föreslog en process i tre etapper för att uppnå EMU inom tio år. Slutmålet skulle vara oåterkalleligt konvertibla valutor, fri rörlighet för kapital och bestående lösning av växelkurserna – eller eventuellt en gemensam valuta. För att uppnå detta uppmånade man i rapporten till närmare samordning av den ekonomiska politiken, med räntor och hantering av reserver beslutade på gemenskapsnivå, samt överenskomna ramar för nationell budgetpolitik.

FRÅN WERNER-RAPPORTEN TILL EUROPEISKA MONETÄRA SYSTEMET: 1970–1979

Samtidigt som medlemsstaterna hade delade meningar om några av huvudrekommendationerna i rapporten, enades de i mars 1971 i princip om att inrätta EMU i tre etapper. Den första etappen, med minskade marginaler för valutakursfluktuationer, skulle genomföras på försöksbasis utan några åtaganden om de andra etapperna.

Werner-strategin tog tyvärr fasta växelkurser mot dollarn för givet. När USA i praktiken lät dollarn flyta fritt från augusti 1971 utsattes den tyska marken för tryck uppåt genom en ny våg av instabilitet på marknaden och hoppet om att knyta gemenskapens valutor närmare varandra grusades.

Ormen i tunneln

För att åter få kontroll över situationen skapade medlemsstaterna i mars 1972 **ormen i tunneln** som en mekanism för att hantera sina valutors fluktuationer (ormen) inom ramen för snäva gränser gentemot dollarn (tunneln). Efter att ha drabbats av oljekriser, politiska meningsskiljaktigheter och en svag dollar hade ormen efter ett par år förlorat många av sina beståndsdelar och var knappast något annat än en D-markzon som omfattade Tyskland, Danmark och Benelux-länderna.

Ormens "snabba död" dämpade inte intresset för att försöka skapa ett område med valutastabilitet. 1977 lade den dåvarande ordföranden för Europeiska kommissionen, Roy Jenkins, fram ett nytt förslag till EMU. Det togs upp i mer begränsad form och lanserades i mars 1979 som **Europeiska monetära systemet (EMS)**, i vilket alla medlemsstaters valutor utom det brittiska pundet deltog.

Roy Jenkins,
Europeiska kommissionens
ordförande mellan 1977 och 1981.

© Europeiska gemenskaperna

FRÅN EMS' BÖRJAN TILL MAASTRICHT: 1979–1991

Att kontrollera inflationen blir en EG-prioritet

Europeiska monetära systemet (EMS) byggde på konceptet med stabila men justerbara valutakurser, som fastställdes i förhållande till den nyligen skapade europeiska omräkningsenheten (ecu) – en korgvaluta som baserades på ett viktat genomsnitt av EMS-valutorna. Inom EMS kontrollerades valutafluktuationerna med hjälp av en växelkursmekanism (**Exchange Rate Mechanism, ERM**) och hölls inom $\pm 2,25\%$ av centralkurserna, med undantag för liran, som tilläts fluktuera med $\pm 6\%$.

Medan EMS främsta syfte var att minska växelkursernas instabilitet, som sågs som skadlig för handel, investeringar och ekonomisk tillväxt, bidrog utan tvekan en ny samstämmighet bland medlemsstaterna om att det måste bli en ekonomisk prioritet att hålla inflationen nere, till dess att det infördes. EMS innebar en radikal nystart, eftersom växelkurserna bara kunde ändras genom en överenskommelse mellan deltagande medlemsstater och kommissionen – ett uppgivande av valutapolitiskt oberoende utan motstycke.

EMS – ett decennium av framgång

Under de första åren förekom många växelkursjusteringar i EMS. Men när det 1990–1991 var dags för förhandlingarna om Maastrichtfördraget hade EMS visat sig vara en framgång. Tack vare en blandning av konvergerande inflationstakt, styrning av räntan med inriktning på växelkursen, gemensamma interventioner på valutamarknaden och kapitalkontroller reducerades de kortfristiga fluktuationerna mellan EG:s valutor betydligt.

Denna framgång utgjorde, tillsammans med den värdefulla erfarenhet av att gemensamt styra valutakurser som gemenskapernas centralbanker skaffat sig, en sporrande bakgrund till diskussionerna om EMU.

En gemensam valuta skulle fullborda den inre marknaden

Argumenten för EMU vilade på behovet av att fullborda den inre marknaden, det program som 1985 antogs för att undanröja alla återstående hinder mot den fria rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital. Det stod klart att det skulle bli svårt att få fullt utbyte av den inre marknaden med de relativt höga kostnader för företagen som följde av flera valutor och instabila växelkurser gav upphov till.

Dessutom intog många ekonomer och centralbanksansvariga ståndpunkten att oberoende nationell monetär politik inte gick att förena med gemenskapens målsättningar om frihandel, fria kapitalrörelser och fasta växelkurser. Många ansåg att den åsikten senare bekräftades genom den turbulens som drabbade ERM under 1992–1993 och som ledde till att liran och det brittiska pundet lämnade mekanismen och till att fluktuationsbanden utökades till 15%.

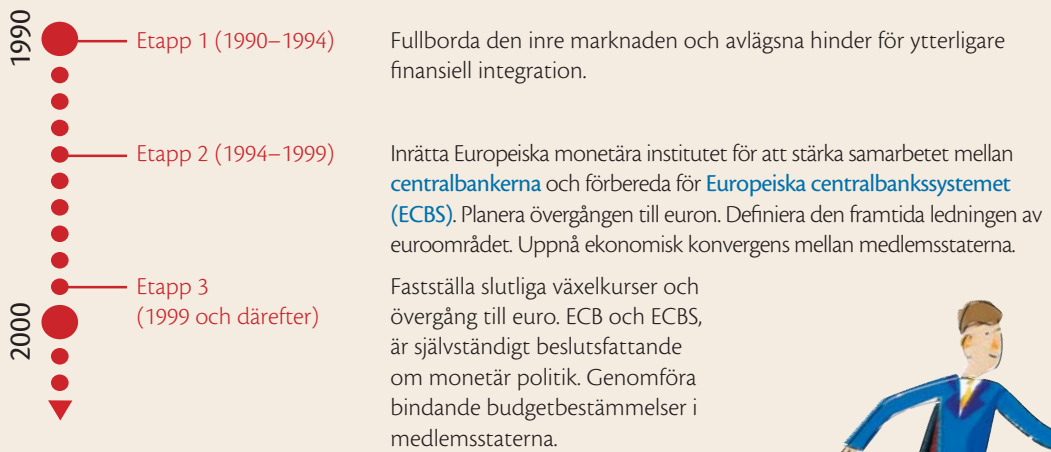
Jacques Delors, Europeiska kommissionens ordförande mellan 1985 och 1995.

Delors-rapporten rekommenderar EMU i tre etapper

I juni 1988 upprättade **Europeiska rådets** möte i Hannover kommittén för granskning av Europeiska ekonomiska och monetära unionen, under ordförandeskap av kommissionens dåvarande ordförande Jacques Delors och med deltagande av alla centralbankscheferna i EG. I dess enhälliga rapport, som lades fram i april 1989, definierades målet för den monetära unionen som fullständig liberalisering av kapitalrörelser, full integrering av de finansiella marknaderna, oåterkalleligt konvertibla valutor, definitivt fastställda växelkurser och eventuell ersättning av nationella valutor med en gemensam valuta.

I rapporten indikerades att detta skulle kunna uppnås i tre etapper, där man gick från närmare ekonomisk och monetär samordning till en gemensam valuta med en oberoende europeisk centralbank och regler för att styra storleken på och finansieringen av nationella budgetunderskott.

De tre etapperna mot EMU

© Europeiska gemenskaperna

Mot en politisk, ekonomisk och monetär union: Maastrichtfördraget.

Och nu över till Maastricht

På grundval av Delors-rapporten beslutade Europeiska rådets möte i Madrid i juni 1989 att gå vidare med första etappen av EMU i juli 1990 och Europeiska rådet i Strasbourg 1989 begärde att en regeringskonferens skulle sammankallas för att fastställa vilka revideringar av Fördraget som krävdes för att gå vidare till den andra och tredje etappen och genomföra EMU.

Den första etappen av EMU innefattade att fullborda den inre marknaden, börja samordna den ekonomiska politiken och undanröja hinder mot finansiell integration. Beträffande de följande etapperna underlättades arbetet med att revidera Fördraget betydligt genom centralbankschefernas omfattande förberedelsearbete.

Vid Europeiska rådet i Maastricht i december 1991 godkändes Fördraget om Europeiska unionen av stats- och regeringscheferna och man beslutade att Europa före seklets slut skulle ha en stark och stabil gemensam valuta.

För att en ekonomisk och monetär union skulle bli en ram för fler jobb och högre tillväxt och för att undvika störningar måste medlemsstaternas ekonomier ha nått en hög grad av konvergens innan den gemensamma valutan infördes. I Fördraget om Europeiska unionen ställdes därför de "konvergenskriterier enligt Maastricht" upp som medlemsstaterna måste uppfylla för att införa euron. De framgår av tabell 1. Utöver dessa skulle medlemsstaterna behöva uppnå konvergens av de nationella lagar och bestämmelser som reglerade deras nationella centralbanker och monetära frågor.

Tabell 1. Konvergenskriterierna enligt Maastricht

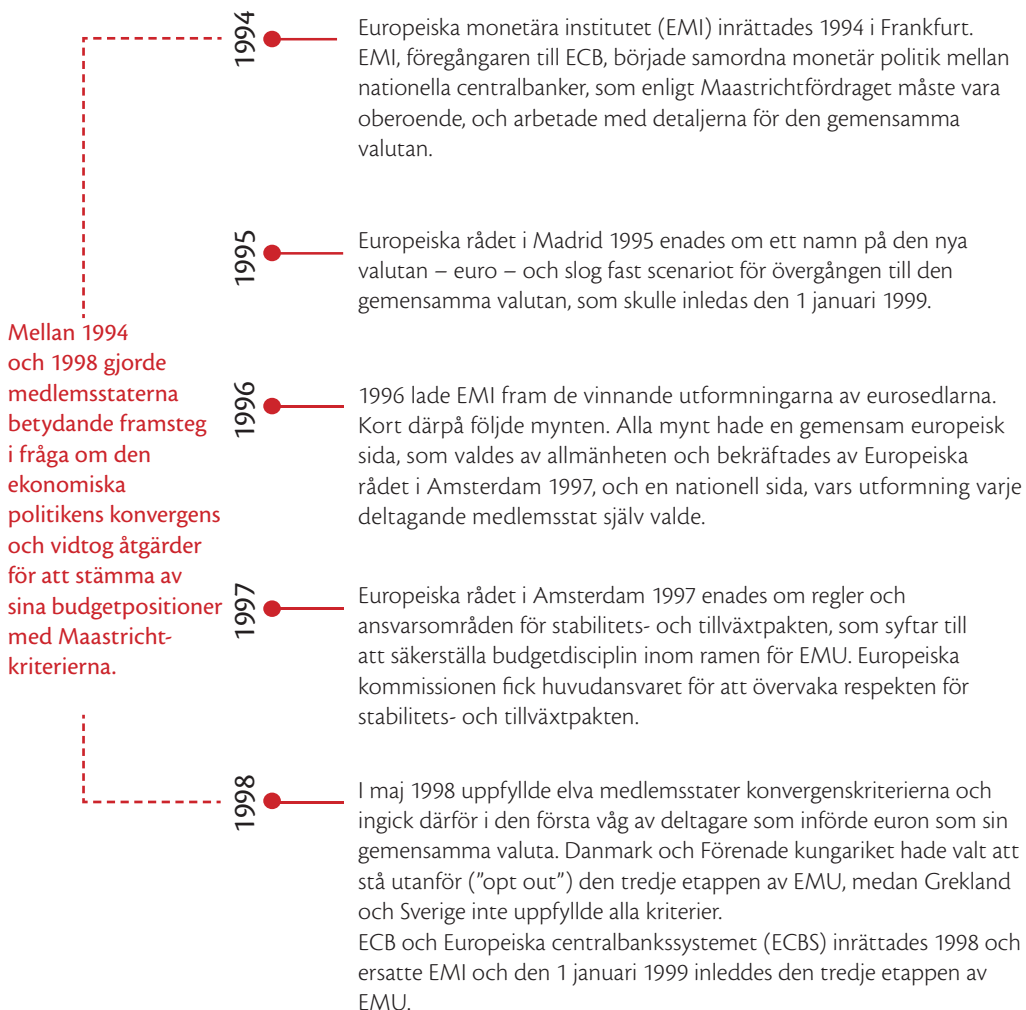
Vad som mäts	Hur det mäts	Konvergenskriterier
<i>Pristabilitet</i>	Harmoniserad inflationstakt för konsumentpriser	Inte mer än 1,5 procentenheter högre än takten i de tre medlemsstater som uppvisar lägst takt
<i>Sunda offentliga finanser</i>	Statligt underskott i % av BNP	Referensvärde: inte högre än 3 %
<i>Hållbara offentliga finanser</i>	Statsskuld i % av BNP	Referensvärde: inte högre än 60 %
<i>Hållbar konvergens</i>	Långfristiga räntesatser	Inte mer än 2 procentenheter högre än takten i de tre medlemsstater som uppvisar bäst resultat i fråga om pristabilitet
<i>Stabila växelkurser</i>	Avvikelse från en central växelkurs	Deltagande i ERM under två år utan allvarliga spänningar

Konvergenskriterierna enligt Maastricht var utformade för att säkerställa att en medlemsstats ekonomi var tillräckligt redo för att införa den gemensamma valutan. De gav ett gemensamt utgångsläge för kandidaterna till euroområdet i fråga om de offentliga finansernas stabilitet, sundhet och hållbarhet, som avspeglade den ekonomiska politikens konvergens och motståndskraft mot ekonomiska chocker. Syftet med valutakurskriteriet var att visa att en medlemsstat kunde hantera sin ekonomi utan att ta till nedskrivningar av valutan.

FRÅN MAASTRICHT TILL EURON OCH EUROOMRÅDET: 1991–1999

När Europeiska unionen enats kring målet (EMU) och villkoren (Maastrichtkriterierna) kunde den nu gå vidare. Andra etappen av EMU började i juli 1994 och pågick fram till införandet av den gemensamma valutan 1999. En rad olika förberedande åtgärder sattes i gång under den andra etappen:

© Europeiska gemenskaperna

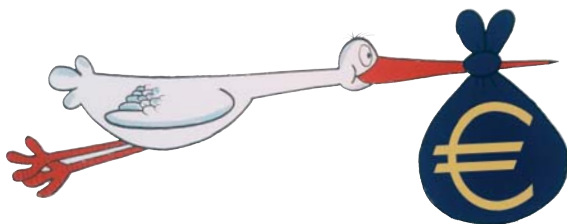

Euron lanseras: 1999–2002

Den 31 december 1998 fastställdes oåterkalleligt omräkningskurserna mellan euro och valutorna i de deltagande medlemsstaterna. Den 1 januari 1999 infördes euron och **Eurosystemet**, bestående av ECB och de nationella centralbankerna i euroområdet. Medlemsstaterna tog över ansvaret för monetär politik i det nya euroområdet. Detta var början till en övergångsperiod som skulle pågå i tre år och sluta med införandet av sedlar och mynt i euro och med att nationella sedlar och mynt drogs in. År 2000 beslutade **rådet** att Grekland uppfyllde villkoren för att införa den gemensamma valutan och landet anslöt sig till euroområdet den 1 januari 2001.

Medan euron omedelbart ersatte de nationella valutorna och dessa blev underenhet till euron, existerade denna till en början bara som kontotillgodohavanden eller "bokpengar". Sedlar och mynt i den nationella valutan var fortfarande det betalningsmedel som användes för dagliga kontanttransaktioner. Under övergångsperioden var det affärs- och finansvärlden som började använda euro för sina dagliga kontantlösa operationer. För finansmarknaderna skedde övergången omedelbart – marknaden var väl beredd och handeln på finansmarknaderna försiggick bara i euro. Övergångsperioden var längre för förvaltningar och företag, eftersom de gradvis lade över sina bokförings-, pris- och betalningssystem till euro. För medborgarna var den mest påtagliga delen av övergången att prismärkning i båda valutaenheterna dök upp i butiker, på bensinstationer osv. Det utgjorde en del av en omfattande kampanj för att göra allmänheten bekant med euron och det kommande införandet av sedlar och mynt.

Växelkurser angivna i euro vid en uttagsautomat.

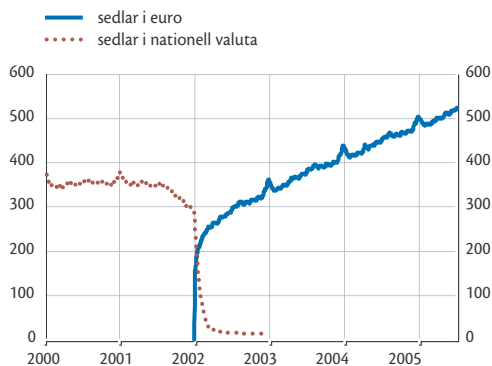

© Europeiska gemenskaperna

NYTT ÅR OCH NY VALUTA

Den 1 januari 2002 ägde historiens största övergång för kontanter rum. Det var en utmaning av aldrig tidigare skådade dimensioner, som engagerade banksektorn, kontanthandlingsföretag, detaljhandeln, kontantautomatbranschen och allmänheten. För att undvika flaskhalsar i försörjningskedjan tillhandahöll nationella centralbanker tidigt (förhandstilldelning) banker och via dessa banker detaljhandeln omkring 144 miljarder euro (förhandstilldelning till tredje part). Det innebar att det fanns god tillgång till kontanter i euro inom alla sektorer under de första dagarna av 2002. Den 3 januari 2002 lämnade 96 % av alla uttagsautomater i euroområdet ut eurosedlar. Och redan en vecka efter införandet genomfördes mer än hälften av alla kontanttransaktioner i euro.

Totalt värde på sedlar i cirkulation mellan 2000 och juni 2005 (i miljarder euro)

Källa: ECB.

Övergången för kontanter var genomförd på två månader. Nationella sedlar och mynt upphörde att vara lagligt betalningsmedel senast i slutet av februari 2002 och tidigare i vissa medlemsstater. Då hade fler än 6 miljarder sedlar och närmare 30 miljarder nationella mynt återtagits och för fler än 300 miljoner medborgare i tolv länder hade euron äntligen kommit.

Att leda Ekonomiska och monetära unionen

Liksom den inre marknaden är EMU inte något självändamål. Den är ett instrument för att främja Europeiska unionens målsättningar och särskilt balanserad och hållbar ekonomisk tillväxt och hög sysselsättning. EMU:s operationer och institutioner var från början utformade för att genom att hantera de monetära och ekonomiska aspekterna av euroområdet stödja dessa målsättningar.

MONETÄR POLITIK

Euroområdet har en valuta med en monetär politik och självständigt, centraliserat beslutsfattande.

ECB och centralbankerna i alla EU:s medlemsstater bildar det Europeiska centralbankssystemet (ECBS). Inom ECBS bildar ECB och centralbankerna från medlemsstaterna i euroområdet Eurosystemet. Beslut om monetär politik i euroområdet kan endast fattas av ECB-rådet, som består av cheferna för de nationella centralbanker som infört euron och ledamöterna av ECB:s direktion. ECB:s allmänna råd är dess högsta beslutsfattande organ.

Läget den 1 januari 2007.

EKONOMISK POLITIK

Ansvar för den ekonomiska politiken i euroområdet ligger till stor del kvar hos medlemsstaterna, även om de enligt EG-fördraget ska samordna sitt ekonomiska beslutsfattande i avsikt att uppnå gemenskapens målsättningar. Denna samordning säkerställs genom kommissionen och **Ekofin**-rådet, som består av medlemsstaternas ekonomi- och finansministrar. Det finns ett antal strukturer och instrument som bidrar till samordningen.

Eurogruppen

Detta är en informell gruppering av ekonomi- och finansministrarna i de medlemsstater som ingår i euroområdet. De väljer sin egen ordförande, med en mandatperiod på två år. Även kommissionen och ECB deltar i Eurogruppens sammanträden. Eurogruppen är ett forum för att diskutera frågor som rör euroområdet och för politisk samordning.

© Europeiska gemenskaperna

Jean-Claude Juncker,
Luxemburgs premiärminister och
finansminister samt ordförande i
Eurogruppen.

Stabilitets- och tillväxtpakten

Genom att lägga tonvikten på övervakning av medlemsstaternas ekonomier bidrar stabilitets- och tillväxtpakten till att stärka den finanspolitiska disciplinen i EMU och säkerställa sunda statsfinanser.

Kommissionen

övervakar statliga underskott och skuldsättning, som enligt Fördraget ska vara lägre än 3 respektive 60 %. Överskrids dessa gränser kan rådet ta initiativ till ett underskottsförfarande med, som en sista utväg, böter för medlemsstaten i fråga.

Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken

Dessa utgör det viktigaste instrumentet för samordning av den ekonomiska politiken i EU. De spelar en central roll för att främja makroekonomisk stabilitet, strukturreformer och för att EMU ska fungera smidigt. De allmänna riktlinjerna är icke bindande riktlinjer för gemenskapens och medlemsstaternas ekonomiska politik. De grundas på diskussioner om den ekonomiska politiken mellan de europeiska institutionerna och medlemsstaterna. Som ett resultat av dessa diskussioner kan Europeiska kommissionen ta fram rekommendationer för gemenskapen och respektive medlemsstat som godkänns av ministerrådet. Rådet och Europeiska kommissionen övervakar genomförandet av dessa riktlinjer. De allmänna riktlinjerna är normgivande för senare nationella och europeiska beslut om ekonomisk politik. Vid bristande efterlevnad kan rådet utfärda icke bindande rekommendationer till korrigerande åtgärder.

Inför en utvidgning av euroområdet

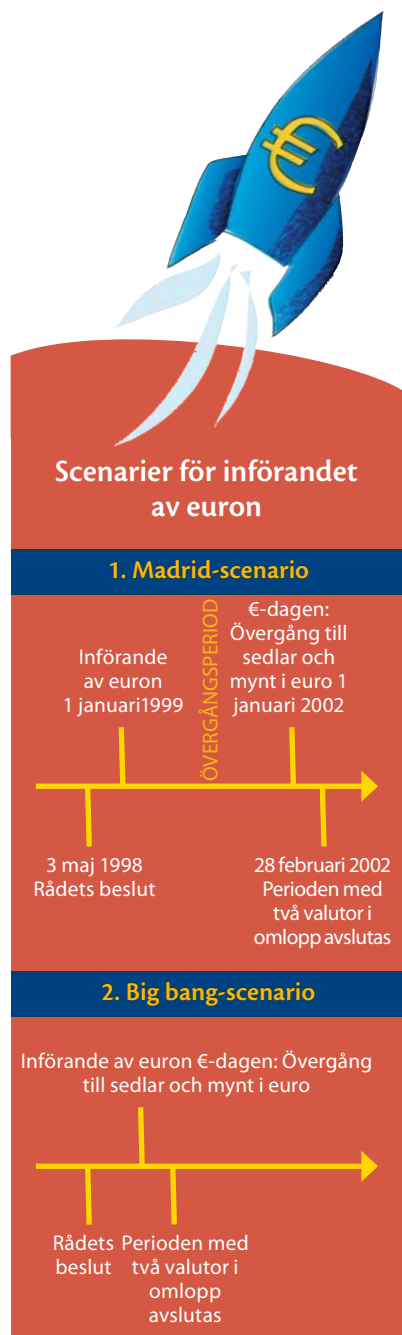
De medlemsstater som 2004 och 2007 anslöt sig till EU ingår i EMU, vilket betyder att de samordnar sitt beslutsfattande i fråga om ekonomisk politik med övriga EU-medlemsstater och att deras centralbanker ingår i ECBS. Men eftersom de inte anslöt sig till euroområdet omedelbart har de statusen "medlemsstater med undantag" tills de inför den gemensamma valutan. Denna status medges enligt anslutningsfördraget och medför en skyldighet att så småningom bli fulla medlemmar av euroområdet. Eftersom de nya medlemsstaterna inte uppfyllde konvergenskriterierna anslöt de sig inte omedelbart till euroområdet. Anslutningsfördraget ger dem därför tid att genomföra de anpassningar som krävs för att uppnå konvergens. Den första av de nya medlemsstaterna som anslöt sig till euroområdet var Slovenien under 2007.

BEHOV AV KONVERGENS

Konvergenskriterierna – Maastrichtkriterierna – är de ekonomiska mål och institutionella förändringar ett land måste uppnå innan de inför den gemensamma valutan och träder in i euroområdet. De makroekonomiska indikatorer som visas i tabell 1 används för att mäta konvergens.

SCENARIER FÖR INFÖRANDE

Samtidigt som de länder som vill ansluta sig till euroområdet måste uppfylla konvergenskriterierna kan processen för att införa euron skilja sig mellan dem som går med senare. När euroområdet skapades hade de ursprungliga medlemsstaterna en treårig övergångsperiod från det att euron infördes som "bokpengar" för andra än kontanttransaktioner 1999 till dess att eurokontanter infördes 2002. I detta "Madrid-scenario", som det kallas, ger en treårig övergångsperiod enskilda och företag möjlighet att förbereda sig för den gemensamma valutan innan den hamnar i fickan. Under denna övergångsperiod använder man fortfarande nationell valuta för kontanttransaktioner. Men ett antal framtida medlemsstater av euroområdet kommer att tillämpa ett så kallat "Big Bang-scenario", där de inför eurokontanter omedelbart vid inträdet i euroområdet och snabbt tar sina nationella valutor ur omlopp.

EUROOMRÅDET

Vad som hittills uppnåtts

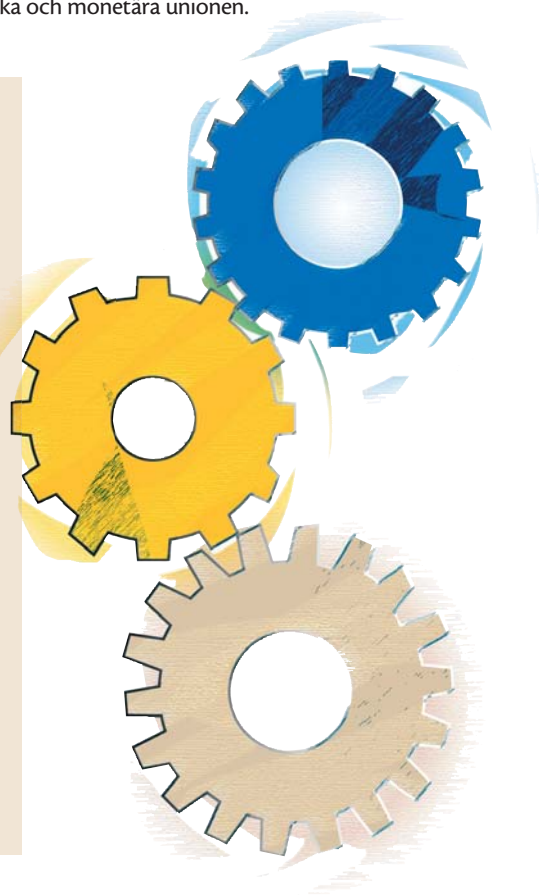
SUNDA INSTITUTIONER FÖR EN SUND EKONOMI

Den institutionella ramen för att styra EMU har visat sig vara en klar framgång och avspeglar det starka engagemanget från medlemsstaterna i euroområdet för att samarbeta kring ekonomiska frågor "av gemensamt intresse". Detta samarbete är avgörande för den tillväxt och de jobb – och högre levnadsstandard – som den inre marknaden och EMU stödjer.

Enstaka länder, som USA och Japan, har en centraliserad monetär politik och en centraliserad **finanspolitik** som bedrivs av en enda regering. I euroområdet går det till på ett annat sätt. Samtidigt som euroområdet har en centraliserad självständig monetär politik som bedrivs av ECB, ansvarar nationella regeringar för finanspolitiken, som sysslar med nationella budgetars intäkts- och utgiftssida, även om de är underkastade ett antal regler på EU-nivå. Därför är samarbetet och samordningen mellan medlemsstaterna i euroområdet kring finanspolitiska frågor den centrala faktor som driver Ekonomiska och monetära unionen.

EMU bygger på flera starka grupperingar som tillsammans visat sig framgångsrika med att leda dess verksamhet:

- **Europeiska centralbankssystemet**, som sammanför centralbankerna i alla EU:s medlemsstater, Eurosystemet – dvs. ECB plus de nationella centralbankerna i de medlemsstater som infört euron – och ECB. ECB fastställer den monetära politiken med det tydliga uppdraget att säkerställa prisstabilitet.
- **Europeiska kommissionen**, som genom sin kommissionsledamot med ansvar för ekonomiska och finansiella frågor och generaldirektoratet för ekonomi och finans övervakar och bedömer det ekonomiska läget i medlemsstaterna och gör rekommendationer.
- **Rådet**, med sin konstellation för ekonomiska och finansiella frågor (Ekofin-rådet), där regeringarnas ekonomi- och finansministrar från medlemsstaterna möts för att fastställa allmänna ekonomiska riktlinjer och fatta beslut om rekommendationer från kommissionen, som också deltar i mötena. Ministrar från euroområdet träffas i form av Eurogruppen – en informell gruppering där kommissionen och ECB deltar.

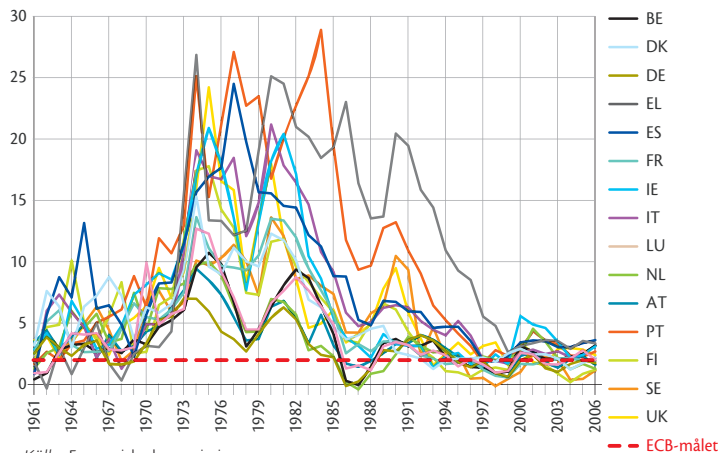

EKONOMISK STABILITET – SOM GYNNAR ALLA

Valutaturbulens och höginflation under en stor del av 70- och 80-talet förorsakade många problem och mycket osäkerhet. Men under uppbyggnaden av Ekonomiska och monetära unionen sjönk inflationen betydligt. Inflationen har sedan dess hållits på en låg nivå. ECB:s främsta uppgift är att styra prisinflationen till en nivå som i årstakt ligger under, men nära, 2 % på medellång sikt. I figuren till höger visas den historiska inflationsutvecklingen.

Konvergerande inflation: euro-12-området (årlig ökning i %)

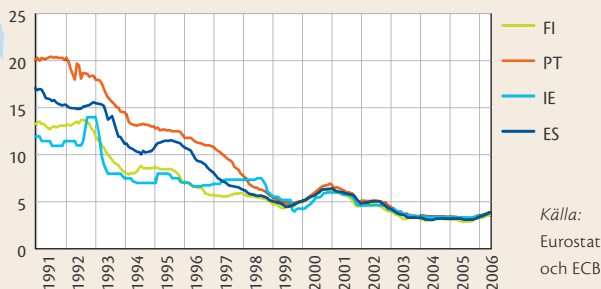

Källa: Europeiska kommissionen.

Låg inflation och stabila priser ger många fördelar och gynnar både företag och konsumenter.

- Konsumenternas upplåning blir mindre dyr och den framtida återbetalningen blir mindre osäker. Det gör att vanliga medborgare lättare och säkrare kan ta lån, exempelvis för att köpa ett hus eller en bil, och kan känna större trygghet i fråga om nivån på den framtida återbetalningen.

Amorteringslån i fyra euroländer

Källa: Eurostat och ECB.

- Företagen blir mer beredda att investera. När inflationen är hög och varierar mycket bygger utlånare in en säkerhetsmarginal i räntan, en så kallad riskpremie. Med låg och stabil inflation behövs inte längre denna säkerhetsmarginal, varför pengar frigörs så att företagen kan investera mer – vilket gynnar både tillväxten och jobben.
- Det gynnar samhället, social sammanhållning och de som har det sämre ställt. Kraftiga svängningar i inflationen ökar klyftan mellan samhällets rikare och fattigare grupper. Med stabil inflation är de som har det sämre ställt bättre skyddade mot att deras tillgångar och köpkraft urholkas.

DEN GEMENSAMMA VALUTAN – ETT KOMPLEMENT TILL DEN INRE MARKNADEN

Att hantera flera valutor medför kostnader och gör det svårt att jämföra priser, även inom den inre marknaden. Den gemensamma valutan – euron – undanröjer dessa nackdelar och ger både konsumenter och företag fördelar:

- Kostnaderna för att växla pengar vid gränserna, så kallade transaktionskostnader, har försvunnit i euroområdet. Det ger lägre kostnader för dem som reser, antingen det är i affärer, för att studera eller på semester. Förr skulle en person med 1 000 tyska mark i fickan som reste genom 15 medlemsstater och växlade pengar i samtliga stater ha haft mindre än 500 mark kvar vid hemkomsten – utan att ha handlat någonting. Om någon i dag börjar resan med 1 000 euro på fickan skulle han eller hon komma hem med samma belopp.
- Euron ger den inre marknaden prisöversiktlighet. Konsumenter och företag kan enkelt jämföra priser på varor och tjänster runt om i EU. Det får till resultat att konkurrensen mellan leverantörer blir större och pressar ned priserna i euroområdet. Denna översiktlighet stöds av låg och stabil prisinflation, eftersom det blir lättare att identifiera förändringar av relativa priser. Konkurrensen blir ännu starkare genom tillväxten för e-handel via internet, som gör det enkelt att göra prisjämförelser över gränserna.
- Transaktionskostnaderna kan vara mycket höga. Före eurons införande uppskattade man dem till 0,3–0,4 % av BNP i EU, dvs. 20–25 miljarder euro. Företagen ådrog sig en stor del av dessa kostnader när de förde runt varor, människor och kapital i EU. Genom att transaktionskostnaderna försvunnit i euroområdet är nu dessa pengar tillgängliga för produktiva investeringar i tillväxt och jobb och handeln inom gemenskapen stimuleras. Genom att transaktionskostnaderna undanröjs inom den inre marknaden blir dessutom euroområdet intressantare för utländska investeringar.

© Christophe Marjolet/Photo12

© Europeiska gemenskaperna

© Imagesource

EURONS INTERNATIONELLA ROLL

Euron är en stark internationell valuta. Med uppbackning av åtagandet från medlemsstaterna i euroområdet, ECB:s starka och tydliga styrning av den monetära politiken och euroområdets tyngd som block har euron blivit en attraktiv världsvaluta likt den amerikanska dollarn eller den japanska yenen. I tabell 2 jämförs några viktiga ekonomiska indikatorer för euroområdet och EU med USA och Japan.

© Christophe Marjalet/PhotoAlto

Tabell 2

Nyckelindikatorer (2004)	Euroområdet	EU-25	USA	Japan
Befolkning (miljoner)	311	459	294	127
BNP (triljoner euro beräknat vid köpkraftsparitet)	7,6	10,3	10,2	3,3
Andel av världens BNP (% vid köpkraftsparitet)	15,3	21,1	20,9	6,9
Export (*) (varor och tjänster i % av BNP)	19,5	12,8	9,8	13,6
Import (*) (varor och tjänster i % av BNP)	17,8	12,6	15,1	11,6

(*) Handel mellan EU-stater ej medräknad.

Källa: EZB-Daten: 2004.

Som tabellen visar är euroområdet ett starkt och öppet handelsblock. Denna öppenhet, i förening med eurons styrka under EMU, ger **flera fördelar**:

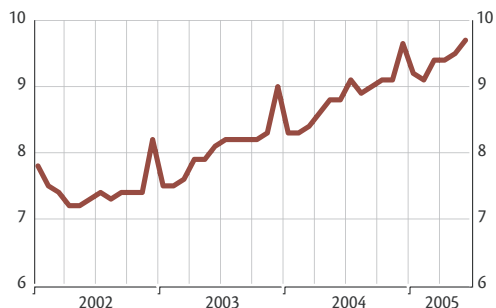
- I egenskap av världens största handelsmakt är euroområdet en intressant partner för handelsnationer som vill göra affärer på den inre marknaden. Företag i euroområdet kan fakturera och betala i euro, vilket ger lägre kostnader och risk och gör det lättare att planera verksamheten.
- Euron är en intressant reservvaluta för andra länder. Eurons andel av de officiella reserver av utländsk valuta som innehas av centralbanker runt om i världen ökar och uppgick i slutet av 2004 till omkring 25 % – mycket högre än de nationella valutor den ersatte.
- Eurons styrka och den allt mer utbredda användningen av den i internationell handel ger euroområdet en stark röst i internationella finansinstitutioner och organisationer som Internationella valutafonden, Organisation för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och Världsbanken. Samtidigt som medlemsstaterna ofta är direkt representerade i dessa organ deltar Ekofinrådet, kommissionen och ECB separat eller som en del av en EU-delegation i relevanta möten med dessa internationella organisationer.

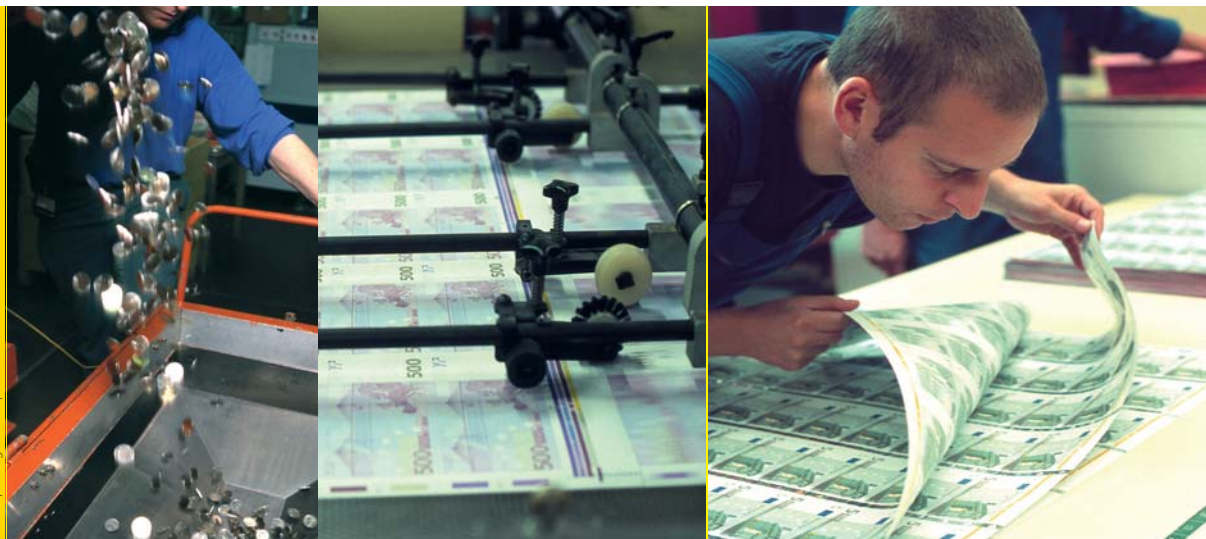
Euron i siffror

Omkring 14 miljarder eurosedlar värda 633 miljarder euro och 52 miljarder euromynt präglades – vilket krävde 250 000 ton metall – producerades inför eurons lansering. På morgonen den 1 januari 2002, då kontanter i euro lanserades, fanns omkring 7,8 miljarder sedlar värda 140 miljarder euro tillgängliga i euroområdet. Som visas i diagrammet till vänster har efterfrågan sedan dess hela tiden vuxit (tillväxttopparna beror på extra efterfrågan på sedlar runt jultid):

Totalt antal eurosedlar i cirkulation mellan 2002 och juni 2005 (i miljarder)

Källa: ECB.

2005 fanns närmare 10 miljarder eurosedlar i omlopp, till ett värde av över 500 miljarder euro, och fler än 63 miljarder euromynt till ett värde av över 16 miljarder euro. Och eurosedlar kan tas ut från fler än 229 000 uttagsautomater i euroområdet.

ECB har ensamrätt att ge tillstånd till att utfärda eurosedlar. De nationella centralbankerna delar på tillverkningen av dem. Euromynt utfärdas av medlemsstaterna i euroområdet, i volymer som godkänns av ECB.

Euron i bilder

ALLA EUROSEDLAR HAR SAMMA UTFORMNINGAR

De valdes med hjälp av en tävling som anordnades i hela EU. De vinnande utformningarna inspirerades av temat "epoker och stilar i Europa" och skildrar arkitektoniska stilar från sju epoker av Europas kulturhistoria: klassisk, romansk, gotisk, renässans, barock och rokoko, stål- och glasarkitektur och modern arkitektur. De visar alla motiv som fönster, portar och broar. Sedlarna har olika storlekar, framträdande färger och delar av dem är tryckta i djuprelief, vilket hjälper synskadade att känna igen valörerna.

Säkerhetsdetaljer

Både sedlar och mynt i euro har avancerade säkerhetsdetaljer för att förhindra förfälskningar. Relieftrycket ger sedlarna en unik känsla. De har även vattenstämplar, säkerhetstråd och hologram som kan ses från båda sidorna. Mynten skyddas genom unika metallblandningar och detaljer som kan läsas av maskiner.

© ECB

På ECB:s webbplats finns en animation som visar säkerhetsdetaljerna: www.ecb.eu

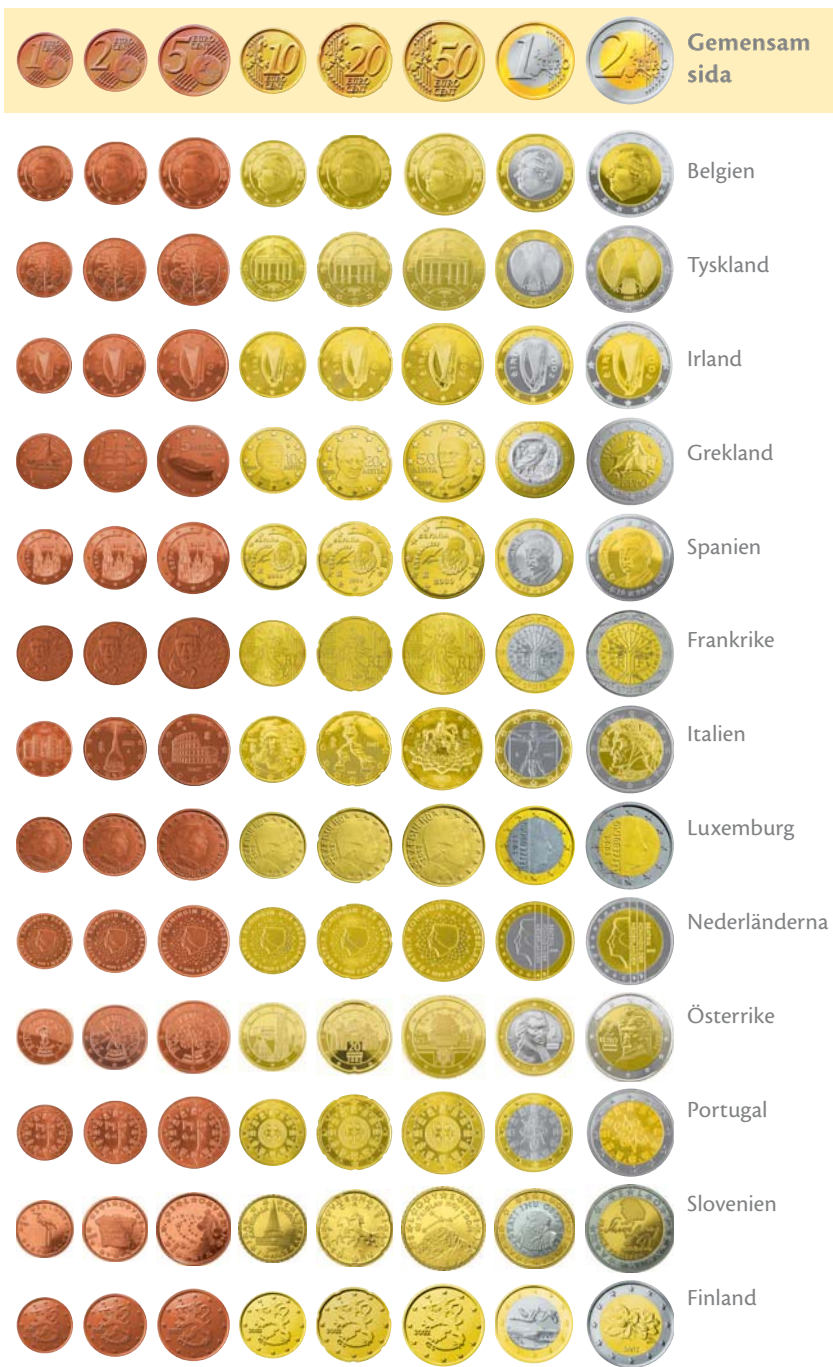

EUROMYNTEN HAR OLIKA UTFORMNINGAR

Euromynten har en gemensam sida och en motsatt sida som är specifik för respektive land. Varje medlem av euroområdet väljer sin egen serie utformningar, för att avspegla just sin historia eller kultur. Ofta har de valts genom tävlingar. Förutom medlemmarna av euroområdet har Monaco, San Marino och Vatikanstaten tillstånd att framställa euromynt. De gemensamma utformningarna på flera mynt visar en karta över euroområdet. Utformningen kommer att uppdateras för att avspegla ett utvidgat euroområde. De nya gemensamma utformningarna kommer att dyka upp på de mynt som utfärdas av de nya medlemmarna av euroområdet efter hand som de införs i euro och kommer gradvis även att införas av de befintliga medlemmarna.

Speciella utformningar för speciella tillfällen

Alla medlemsstater i euroområdet kan en gång per år utfärda ett jubileumsmynt med valören två euro. Sådana mynt har samma kännetecken och egenskaper och samma gemensamma sida som vanliga 2-euromynt. Det som gör dem annorlunda är ett jubileumsmotiv på den nationella sidan. Finland gav till exempel 2005 ut ett 2-euros jubileumsmynt med anledning av årsdagen av grundandet av Förenta nationerna och Finlands FN-medlemskap och Grekland gav 2004 ut ett jubileumsmynt för att uppmärksamma Atenolympiaden.

Ordlista

Bretton Woods: Detta var ett system för att hantera internationella valutafrågor som världens ledande industrinationer kom överens om 1944. De som undertecknade överenskommelsen var skyldiga att knyta sina valutor till guldpriset och på så sätt stödja internationell valutastabilitet.

Centralbank: En nationell bank som handhar ett lands valutareserver och styr den fysiska tillgången på pengar.

EG-fördraget: Se Romfördraget.

Ekofin: Europeiska unionens råd i den konstellation som består av ekonomi- och finansministrarna från EU:s medlemsstater.

Eurogruppen: Ekonomi- och finansministrarna från euroområdet medlemsstater.

Europeiska centralbanken (ECB): Europeiska centralbanken för euroområdet. ECB handhar självständigt den monetära politiken för euroområdet.

Europeiska centralbanksystemet (ECBS): Omfattar centralbankerna i EU och ECB.

Europeiska monetära systemet (EMS): Ett system för att hantera valutafluktuationer som 1979 upprättades av Europeiska gemenskapen för att träda i stället för "ormen i tunneln".

Europeiska rådet: Möten med stats- och regeringschefer från medlemsstaterna i Europeiska unionen och ordföranden för Europeiska kommissionen.

Europeiska unionens råd: se rådet

Eurosystemet: En del av ECBS som består av centralbankerna i euroområdet och ECB.

Finanspolitik: Rör hanteringen av statens intäkter (t.ex. skatter) och utgifter (t.ex. kostnader för hälso- och sjukvård).

Inre marknaden: En tullunion med gemensam politik för fri rörlighet för kapital, varor, arbete och tjänster. En inre marknad liknar en gemensam marknad, men lägger större vikt vid att undanröja handelshinder som tekniska standarder och skatter – den är mer "harmoniserad". EU var först en gemensam marknad och blev i och med 1992 års Maastrichtfördrag en inre marknad.

Maastrichtfördraget (Fördraget om Europeiska unionen): Undertecknades 1992 i den nederländska staden Maastricht av medlemsstaterna i Europeiska gemenskapen. Maastrichtfördraget vidgade Europeiska gemenskapens behörighet, gjorde om den till Europeiska unionen och ledde till att EMU och euron skapades.

Monetär politik: Rör styrningen av penningmängden i en ekonomi, t.ex. genom att trycka pengar eller bestämma räntor.

Ormen i tunneln: En mekanism för att hantera valutafluktuationer mot den amerikanska dollarn, som 1972 upprättades av Europeiska gemenskapen. "Orm" hänför sig till valutorna och "tunneln" till den amerikanska dollarn.

Romfördraget (Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen): Undertecknades i Rom 1957. Detta fördrag upprättade Europeiska ekonomiska gemenskapen, föregångaren till Europeiska gemenskapen. Genom Maastrichtfördraget döptes det om till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget).

Rådet: Består av företrädare för medlemsstaternas regeringar. Det är Europeiska unionens beslutsfattande organ. Regeringsföreträdare möts i olika rådskonstellationer. Ministrar med ansvar för miljöfrågor möts exempelvis i rådet (miljö).

Växelkursmekanismen (Exchange Rate Mechanism, ERM): En del av Europeiska monetära systemet genom vilken medlemmarna av EMS enades om att hålla de relativa kurserna på sina valutor inom smala band i förhållande till **ecu**. När euron infördes 1999 ersattes ERM av **ERM II**, genom vilken EU-medlemsstaternas valutor är knutna till euron inom ett fluktuationsband på $\pm 15\%$.

Varken Europeiska kommissionen eller någon annan part som verkar i kommissionens namn kan ta ansvar för hur nedanstående uppgifter används.

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på internet via Europa-servern (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, 2007

Europe Direct är en tjänst som hjälper dig att få svar på dina frågor om Europeiska unionen.

Gratis telefonnummer (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Vissa mobiltelefonoperatörer tillåter inte 00 800-nummer eller avgiftsbelägger dem.

**Europeiska kommissionens
generaldirektorat för ekonomi och finans**
http://ec.europa.eu/economy_finance/index_en.htm

**Eurostat – Europeiska gemenskapernas
statistikkontor**
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Europeiska centralbanken
<http://www.ecb.eu/>

Europeiska kommissionen
<http://ec.europa.eu/>

Euron
<http://ec.europa.eu/euro>

Europeiska kommissionen

EN VALUTA FÖR ETT EUROPA

Vägen fram till euron

2007 — 20 s. — 17,6 × 25cm
ISBN 92-79-04490-7

© Europeiska gemenskaperna, 2007

Kopiering tillåten med angivande av källan.
Printed in Belgium

TRYCKT PÅ ICKE KLORBLEKT PAPPER

EN VALUTA FÖR ETT EUROPA

Vägen fram till euron

Det var en historisk dag den 1 januari 1999 då elva medlemsländer i Europeiska unionen skapade en monetär union med en gemensam valuta, euron.

Eurosedlar och -mynt började användas den 1 januari 2002. Men den gemensamma valutan har en lång bakgrundshistoria, som sträcker sig ända till själva ursprunget till Europeiska unionen. I dag, 50 år efter det att grunden till dagens EU lades genom Romfördraget, är euron den största och mest synliga framgången i den europeiska integrationens historia.

Eurons fascinerande historia beskrivs i den här broschyren och den tillhörande affischen som kan beställas från Europeiska kommissionen på adressen:
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/general/general_en.htm